

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

SAYI / ISSUE 5

HAZİRAN / JUNE 2022

e-ISSN: 2717-8471

LYCUS

DERGİSİ
JOURNAL

e-ISSN: 2717-8471

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

LYCUS **DERGİSİ**
JOURNAL

- Sayı/Issue 5
- Haziran/June 2022

<https://dergipark.org.tr/lycus>

LYCUS DERGİSİ BİLİM KURULU

Prof. Dr. Eşref ABAY
(Ege Üniversitesi, Türkiye)

Ord. Prof. Dr. Francesco D'ANDRIA
(Accademia dei Lincei, Italy)

Prof. Dr. Francesco GUIZZI
(Sapienza Università di Roma, Italy)

Prof. Dr. Grazia SEMERARO
(Università del Salento, Italy)

Prof. Dr. Havva İŞKAN IŞIK
(Akdeniz Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Levent ZOROĞLU
(Batman Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
(Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Ramazan ÖZGAN
(Selçuk Üniversitesi (Emekli), Türkiye)

Prof. Dr. R. R. R. SMITH
(University of Oxford, England)

Prof. Dr. Thekla SCHULZ BRIZE
(Technische Universität Berlin, Germany)

LYCUS DERGİSİ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Elif ÖZER
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Suat ATEŞLİER
(Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Türkiye)

Prof. Dr. Turhan KAÇAR
(İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Ayşe AYDIN
(Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Yaşar Selçuk ŞENER
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Türkiye)

Doç. Dr. Şükrü ÖZÜDOĞRU
(Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Türkiye)

Doç. Dr. Hakan ÖZTANER
(Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Ali OZAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ
(Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Türkiye)

Doç. Dr. Barış SEMİZ
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Esengül AKINCI ÖZTÜRK
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Murat TAŞKIRAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Barış GÜR
(Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Tommaso ISMAELLI
(CNR ISPC National Research Council –
Institute of Heritage Science, Italy)

LYCUS DERGİSİ ○ LYCUS JOURNAL

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

• Sayı/Issue 5 • Haziran/June 2022

Yayın Sahibi / Owner

Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü adına Müdür
Director on Behalf of Pamukkale University Institute of Archaeology

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Yazı İşleri Müdürü / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

Baş Editör / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Editör Yardımcısı / Co-Editor

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI

Editörler Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Bahadır DUMAN Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

Prof. Dr. Fahriye BAYRAM

Düzeltili, Redaksiyon ve Mizanpaj/ Proofreading, Copyediting and Layout

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI

Yazışma Adresi

Arkeoloji Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Kınıklı Yerleşkesi 20070 Denizli/TÜRKİYE

Tel. + 90 (258) 296 38 95 Fax. + 90 (258) 296 35 35 E.mail: lycus@pau.edu.tr

• <https://dergipark.org.tr/lycus> • <https://www.pau.edu.tr/arkeolojienstitusu>

Lycus Dergisi uluslararası hakemli ve bilimsel, açık erişimli bir e-dergi olup yılda iki kez (Haziran ve Aralık) yayımlanmaktadır. Dergide yayımlanan çalışmaların tüm sorumluluğu yazarlara aittir. Pamukkale Üniversitesi'nin yazılı izni olmadan derginin tamamı veya herhangi bir bölümü kopya edilemez.

Lycus Journal is an international blind peer-reviewed academic open-access e-journal published twice a year, in June and December. All liability of published articles rests on the authors. The journal may not be copied partially or entirely without written consent of Pamukkale University.

• Lycus Dergisi **ASOS İndeks** ve **Index Copernicus** tarafından taranmaktadır.
Lycus Journal is indexed by **ASOS İndeks** and **Index Copernicus**

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

•Sayı/Issue 5

•Haziran/June 2022

ARAŞTIRMA MAKALELERİ/RESEARCH ARTICLES

İbrahim Çeşmeli – Abdisabur Raimkulov – Hande Günözü-Ulusoy

Arkeolojik Çalışmalar Işığında Yerkurgan Merkez Tapınağı ve Zerdüşçülük Tapınak Mimarisi 1

Yerkurgan Central Temple in the Light of Archeological Works and Zoroastrianism Temple Architecture

Bilal Söğüt – Nihal Durnagözü

Karia Stratonikeia Territoriumu'ndan Figürlü Mangal Tutaçları 59

Figural Applique Handles Portable Stoves from the Territory of Karian Stratonikeia

İlkay Göçmen

Lamos Vadisi'nden Üç Taş Köprü 93

Three Stone Bridges from Lamos Valley

Sara Bozza

Ionic Architecture in Hierapolis of Phrygia in the Hellenistic and Imperial Period: Architectural Models, Iconographic Schemes and Formal Language 109

Phrygia Hierapolis'i'nde Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemleri İon Mimarisi: Mimari Modeller, Şemalar ve Stiller

LYCUS DERGİSİ'NİN AMACI, KAPSAMI VE YAYIN POLİTİKASI

Amaç

Lycus Dergisi, her yıl Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanan, bilimsel ve hakemli bir e-dergidir. Lycus Dergisi; başta Anadolu Arkeolojisi, Antik Dönem Tarihi Coğrafyası, Prehistorya, Protohistorya, Önasya ve Klasik Arkeoloji, Müzecilik, Eskiçağ Tarihi, Epigrafi, Nüvizmatik, Antropoloji, Arkeometri, Koruma-Onarım, Mimarlık Tarihi gibi alanların konularını kapsayan, disiplinler arası çalışmaları yayımlamayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Lycus Dergisi, Anadolu Arkeolojisi, Tarihi Coğrafyası olmak üzere Prehistorik Dönem'den başlayarak, günümüze kadar olan kültür mirası, buluntular, arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarının sonuçları, restorasyon, konservasyon, müzecilik, antropoloji, epigrafi, etno-arkeoloji gibi bilimsel çalışmaları kapsar. Bunların dışında ilk defa yapılan tespitler, uygulamalar ve analiz çalışmalarının yer aldığı yazıları içerir.

Yayın Politikası

- Lycus Dergisi, Haziran ve Aralık ayı olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanır. Hakem değerlendirme sürecinden olumlu görüş alan makaleler, yıllık yayın için belirlenen hedefi aşması durumunda bir sonraki sayıda yayımlanması amacıyla havuzda bekletilir. Makalelerdeki öncelik, yazar tarafından çalışmanın gönderildiği tarih ve makale niteliği göz önüne alınarak belirlenir.

- Lycus Dergisi'ne gönderilen çalışmaların daha önce herhangi bir yayın organında yayımlanmamış olması ve sisteme eklendiğinde bir başka yayın organının değerlendirme aşamasında bulunmaması gerekir. Yayımlanmak üzere gönderilen çalışma, yazarın tezinden (lisans/yüksek lisans/doktora) üretilmişse veya bilimsel bir kongre/toplantıda sunulmuşsa bunun başlığa konulacak dipnot ile açıklanması gereklidir. Bu çalışma, yayın kurulu tarafından uygun görüldüğü takdirde tarih ve yer bildirmek şartı ile kabul edilebilir.

- Başvurunun yapılmasından, yazının yayımlanma aşamasına kadar geçen süreçteki bütün işlemler elektronik ortamda (<https://dergipark.org.tr/lycus>) gerçekleşir. Herhangi bir yazının elektronik sisteme eklenmesi, çalışmanın yayımlanması için başvuru olarak kabul edilir ve değerlendirme süreci başlar. Yazarlar yayımlanmak üzere gönderdikleri çalışmaların yayın haklarını, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü bünyesindeki Lycus Dergisi'ne devretmiş olurlar. Lycus Dergisi'nde yayımlanan çalışmaların telif hakkı dergiye ait olup referans gösterilmeden aktarılamaz, çoğaltılamaz ve dergi yönetiminden izin alınmaksızın bir başka yayın organında yayımlanamaz. Yayımlanan çalışmalar için yazarlara telif ücreti ödenmez.

- Lycus Dergisi'nde yayımlanmış yazılardan kaynaklanması muhtemel herhangi bir bilimsel, etik ve hukuki sorumluluk, yazar/yazarlara aittir. Bu hususta Dergi, herhangi bir hükümlülük kabul etmez.

- Dergiye gönderilen yazıların dergi kurallarına göre düzenlenmiş olması gereklidir. Yayın alt komisyonu, yazım kurallarına uymayan yazıları yayımlamama veya düzeltmek üzere yazar/yazarlara iade etme yetkisine sahiptir. Lycus Dergisi'nde yayımlanacak makalelerin yazarlarının TELİF HAKKI DEVRİ FORMU'nu eksiksiz doldurarak, ıslak imza ile adresimize göndermeleri gerekmektedir. Çalışma Dergi'ye gönderildikten sonra, hiçbir aşamada, Telif Hakkı Devri Formu'nda belirtilen yazar adları ve sıralaması dışında yazar adı eklenemez, silinemez ve sıralamada değişiklik yapılamaz.

- Etik İlkeler ve Yayın Politikasıyla ilgili daha kapsamlı bilgiye <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lycus/policy> sayfasından ulaşabilirsiniz.

YAZIM KURALLARI

1. Makaleler World ortamında, Times New Roman harf karakteri kullanılarak yazılmış olmalıdır. Yunanca alıntılar dışında tüm metin tek yazı karakteri ile oluşturulmalıdır.
2. Metin 11 punto; özet, dipnot, katalog 9 punto; kaynakça 10 punto olmalı, tek satır aralıkla yazılmalıdır.
3. A4 boyutundaki yazılarda, sayfanın solundan ve üstünden 3 cm, sağından ve altından 2 cm boşluk bırakılmalıdır.
4. Ana başlık metnin yazıldığı dilde, 11 punto, düz ve kelimelerin ilk harfi büyük harfler ile ortalanarak, koyu yazılmalıdır. Yabancı dildeki başlık, ana başlığın bir alt satırında, 12 punto, italik ve kelimelerin ilk harfi büyük harfler ile ortalanarak, koyu yazılmalıdır.
5. Başlık altında, ortalanarak yazar/yazarların isimleri, 10 punto ve koyu yazılmalıdır. Yazar isimleri yıldızlı dipnot (*) ile dipnotta gösterilmeli, dipnotta ise yazarın akademik unvanı, çalıştığı kurumun adı, adresi ve e-posta adresi ile ORC-ID numaraları belirtilmelidir.
6. Yazar isimlerinin altında, 200 kelimeyi aşmayacak şekilde, ancak en az 150 kelime özet yazılmalıdır. Özette çalışmanın amacı, içerik ve sonuçları hakkında kısa ve açıklayıcı bilgiler bulunmalıdır. Özete en az 4, en fazla 6 kelimedenden oluşan anahtar kelimeler verilmelidir. Yabancı dildeki çalışmalarda metnin kaleme alındığı dilde ve Türkçe özet, Türkçe yazılmış çalışmalarda ise metin dilinde ve İngilizce özet yer almalıdır.
7. Dipnotlar sayfanın altında verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
8. Metin içerisindeki alt başlıklarda kelimelerin ilk harfi büyük, diğer harfleri küçük olmak üzere 11 punto olmalı ve koyu yazılmalıdır.
9. Çalışmanın tamamı, özet, kaynakça ve figürler ile birlikte 20 sayfayı geçmemeli, sağ alt köşeye sayfa numarası eklenmelidir. Bu sınırlamayı aşan çalışmalarda, editörlerin takdir hakkı göz önüne alınacaktır.
10. Makalede kullanılacak fotoğraf, resim, çizim ve harita gibi görsel verilerde "Fig." kısaltması kullanılmalı, numaralandırmada süreklilik gözetilmelidir. Metnin içinde kullanılan "Fig." ibaresi parantez içerisinde yer almalıdır. İki'den fazla figür belirtiliyorsa, iki rakam arasına boşluksuz tire (Fig. 2-4) konulmalıdır. Figür çözünürlükleri 300 dpi'den aşağı olmamalı ve JPEG formatında gönderilmelidir. Figürlerin listesi metnin sonunda, kaynakça bölümünün öncesinde yer almalıdır.
11. Kaynakça, makalenin sonunda bulunmalıdır. Kaynakçanın devamında, varsa figürler yer alır.
12. Makaleler, editörlerin önerileri doğrultusunda seçilen çift taraflı-kör hakemlik (gerektiğinde 3. hakeme gönderilebilir) ilkesine uygun olarak değerlendirilmektedir. Yazarın kimliğinden bağımsız olarak değerlendirilen yazılar için hakemlerin gerekli gördüğü düzeltme ve görüşler yazara iletilir. Yazım kurallarına uygun olmayan makaleler ise işleme konulmadan, yazarına iade edilecektir. Yazar, hakemlerden gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır.
13. Yayımlanan yazıların bilimsel sorumluluğu yazar/yazarlara aittir. Bu çalışmalar doğrudan ya da dolaylı olarak Lycus Dergisi'nin görüşü niteliği taşımaz.
14. Dipnot kaynakları aşağıdaki kurallara göre hazırlanmalıdır;
Tek Yazarlı Kaynak Gösterme: İnan 1987, 121.
İki Yazarlı Kaynak Gösterme: Şimşek – Duman 2007, 75.
İki'den fazla yazarı kaynak gösterme: Hobbs v.d. 1998, 358.
Birden fazla kaynaktan yapılan alıntıyı gösterme: Kadioğlu 2006, 152; Ismaelli 2009, 25.
Birden fazla soy ismi taşıyan yazarı kaynak gösterme: Dönmez-Öztürk 2006, 95.
*Dipnotlarda sayfa numaraları verilirken, tam aralık verilmeli (İnan 1987, 121-125), "vd., vdd." gibi kısaltmalar kullanılmamalıdır.
15. Kaynakça aşağıdaki kurallara göre hazırlanmalıdır;
 - Kitap kaynak gösterme:
Bailey 1980

D. M. Bailey, *Roman Lamps Made in Italy, A Catalogue of the Lamps in the British Museum II*, London, 1980.

Demirhan-Erdemir 2015

A. Demirhan Erdemir, *Prehistorik ve İlk Çağlarda Tıp*, İstanbul, 2015.

Humann v.d. 1898

C. Humann – C. Cichorius – W. Judeich – F. Winter, *Altertümer von Hierapolis*, Berlin, 1898.

• Çeviri Yapılmış Kitabı Kaynak Gösterme:

Deighton 2005

H. J. Deighton, *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Çev. H. Kökten-Ersoy, İstanbul, 2005.

Magie 2001

D. Magie, *Anadolu'da Romalılar I, Attalos'un Vasiyeti*, Çev. N. Başgelen – Ö. Çapar, İstanbul, 2001.

• Editörlü Kitapta Bölümü Kaynak Gösterme:

Atila – Gürler 2010

C. Atila – B. Gürler, “Bergama Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Cam Eserleri”, *Metropolis İonia II Yolların Kesiştiği Yer Recep Meriç İçin Yazılar/The Land of the Crossroads Essays in Honour of Recep Meriç*, Ed. S. Aybek – A. K. Öz, İstanbul, 2010, 47-53.

• Makale Kaynak Gösterme:

Başaran 1990

S. Başaran, “1988 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara, 1990, 107-123.

Kaya 2009

M. A. Kaya, “Anadolu'da Roma Egemenliği (İÖ 205-25)”, *Doğu Batı Dergisi* 49, Ankara, 2009, 195-234.

Murat 2003

L. Murat, “Ammihanta Ritüelinde Hastalıklar ve Tedavi Yöntemleri”, *Archivum Anatolicum* 4/2, 2003, 89-109.

Şimşek – Duman 2007

C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia'da Bulunan Ampullalar”, *Olba XV*, İstanbul, 2007, 73-101.

• Yayımlanmamış Tez Çalışmasını Kaynak Gösterme:

Söğüt 1998

B. Söğüt, *Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1998.

Erön 2007

A. Erön, *Anadolu'da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2007.

• Antik Dönem Metinlerini Kaynak Gösterme:

Antik döneme ait edebi bir metinden yapılan alıntılar, dipnot yerine metin içerisinde ve parantez içerisinde “Plinius (*nat.* V.105)”, “Strabon (XII.8.16)” verilmelidir. Metin ya da dipnot içerisinde kullanılan antik dildeki terimler ya da kısa cümleler italik olarak verilmelidir. Antik kaynaklar *Der Neue Pauly*'de verilen standartlara uygun olmalıdır.

16. Dipnot ve kaynakçada bir yazarın aynı yılda yayımlanmış birden fazla eseri kullanılacaksa, yıldan sonra alfabenin başlangıç harfinden başlayarak küçük harf ekleyerek (Şimşek 2002a, 3; Şimşek 2002b, 231) numaralandırılmalıdır.

17. Başvurular <https://dergipark.org.tr/lycus> adresi üzerinden yapılmalıdır; bununla birlikte gerektiğinde lycus@pau.edu.tr e-posta adresinden de yapılabilir.

AIM, SCOPE AND PUBLICATION POLICY OF LYCUS JOURNAL

Aim

The Lycus Journal, published twice a year, in June and December, is a double blind peer-review scientific open-access e-journal. The Lycus Journal aims to publish interdisciplinary studies covering the areas such as Anatolian archaeology above all, ancient historical geography, prehistory, protohistory, Near Eastern and classical archaeology, museology, ancient history, epigraphy, numismatics, anthropology, archaeometry, conservation-restoration, architectural history.

Scope

The Lycus Journal covers scientific studies in Anatolian archaeology and historical geography from the prehistory through the present encompassing cultural properties, finds, results of archaeological excavations and surveys, restoration, conservation, museology, anthropology, epigraphy, and ethno-archaeology. In addition, articles covering first-time attestations, implementations and analyses are included.

Publication Policy

- Lycus Journal is an open-access journal published twice a year – in June and December. Manuscripts admitted through the peer review process may be kept in the pool for the next issue in case there is an excess number of articles for the concerned year. Priority is given according to the articles' submission dates and their quality.
- Manuscripts submitted to Lycus Journal must not be already published elsewhere and must not be in the process of evaluation by another publication. In case the manuscript submitted was derived from undergraduate, master's or doctoral dissertation of the author or it was already presented at a scientific congress/meeting this must be explicitly stated with a footnote inserted to the title. Such works may be accepted on the condition that place and date be stated if the publishing committee approves.
- The entire process from the submission to the publishing stage is carried out electronically (<https://dergipark.org.tr/lycus/>). Any manuscript uploaded to the electronic system is considered an application for publishing and the evaluation process starts. Thus, authors transfer the copyright of their work to the Lycus Journal published by the Institute of Archaeology of Pamukkale University. Copyright of studies published in the Lycus Journal belongs to Lycus Journal and they cannot be transferred or copied elsewhere without giving reference, or cannot be published elsewhere without getting prior written consent of the Journal administration. Authors are not charged any fees for publication and are not paid any royalty for their published studies.
- Any scientific, ethical or judicial liabilities possible to arise from articles published in the Lycus Journal belong to the author(s). The Journal does not accept any such liability.
- The manuscripts submitted to the Journal must be prepared in accordance with the Journal's guidelines. The publishing sub-committee is authorized not to publish or return for correction to the author(s) the manuscripts not conforming to the guidelines. All the authors of manuscripts admitted for publication must fill in the COPYRIGHT TRANSFER FORM and send us the wet-ink signature copy. After the manuscript is submitted to the Lycus Journal, the author names must be used as designated in the Copyright Transfer Form; they cannot be altered, changed in order or a new name inserted or one deleted.
- Lycus Journal checks the manuscripts against plagiarism using professional software. Any manuscripts with high rate will be duly rejected.
- More information on Ethical Principles and Publication Policy can be found <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lycus/policy>.

AUTHOR GUIDELINES

1. The manuscripts need to be submitted in MS Word using Times New Roman font. Apart from citations in Greek, the entire text needs to comprise a single font.
2. The main text must be 11 pt; abstract, footnotes and catalogues 9 pt; bibliography 10 pt in size and single line spacing.
3. The document needs to be arranged as A4 in size with margins of 3 cm from top and left and 2 cm from right and bottom.
4. The main title needs to be 11 pt, bold, centred, with initials of each word capitalized, in the language of the manuscript. The title in foreign language needs to be in the net line after the main title, 11 pt, bold, centred, with initials of each word capitalized, and all in italics.
5. The name(s) of the author(s) need to be 10 pt, bold and centred. The names need to be elaborated in a footnote marked with an (*). The footnote needs to state the academic title of the person, his/her affiliation's name and address, e-mail address and ORCID number.
6. After the author-name(s) must come the abstract, not less than 150 and not more than 200 words. The abstract needs to state the aim, scope and results of the study briefly. Under the abstract, the keywords– minimum four and maximum six – must be listed. Non-Turkish articles need to have abstract in the language of the article and Turkish; articles in Turkish need to provide abstracts in Turkish and English.
7. Footnotes need to be given at the bottom of each page and continue uninterruptedly from the beginning through the end.
8. Titles of sub-chapters need to be 11 pt in size, bold, and initials of each word capitalized.
9. The entire manuscript must not exceed 20 pages including abstracts, bibliography and plates/figures. Page numbers must be inserted in the centre at the bottom. Manuscripts exceeding these limits are subject to the decision of the editors.
10. Artwork such as photographs, illustrations, images and maps to be used in the manuscript need to be indicated as “Fig.” with continuous numbering. When they are referred to in the text they must be given within parentheses. When more than two consecutive figures are referred, they need to be joined with a dash without spaces (i.e. Figs. 2-4). The images must be submitted minimum 300 dpi and in JPEG format. Figure list must be also given at the end of the text before the bibliography.
11. The bibliography must be given at the end of the manuscript. It is followed by the figures/plates, if applicable.
12. Manuscripts are evaluated on the basis of double blind peer reviews proposed by the editors; in case necessary, a third blind peer review may be asked. Independent of the author's actual identity, revisions and opinions of the referees are forwarded to the author(s). Manuscripts not abiding by the guidelines will be returned without any processing. The author(s) is/are considered to have committed to do the revisions, changes and additions proposed by the referees.
13. Scientific liability of published articles rests on the author(s). These studies do not necessarily represent the opinion of the Lycus Journal directly or indirectly.
14. Footnote references must be prepared as follows:
Single author reference: İnan 1987, 121.
Two-author reference: Şimşek – Duman 2007, 75.
Multiple-author reference: Hobbs *et al.* 1998, 358.
Multiple source referencing: Kadioğlu 2006, 152; Ismaelli 2009, 25.
Author with multiple surnames: Dönmez-Öztürk 2006, 95.
N.B. References in the footnotes must have clearly designated page numbers; abbreviations such as “ff.” must not be used.
15. Bibliography must be prepared as follows:
 - Books:
Bailey 1980
D. M. Bailey, *Roman Lamps Made in Italy, A Catalogue of the Lamps in the British Museum II*, London, 1980.
Demirhan-Erdemir 2015

A. Demirhan Erdemir, *Prehistorik ve İlk Çağlarda Tıp*, İstanbul, 2015.

Humann v.d. 1898

C. Humann – C. Cichorius – W. Judeich – F. Winter, *Altertümer von Hierapolis*, Berlin, 1898.

• Translated works:

Deighton 2005

H. J. Deighton, *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Transl. by H. Kökten-Ersoy, İstanbul, 2005.

Magie 2001

D. Magie, *Anadolu'da Romalılar I, Attalos'un Vasiyeti*, Transl. by N. Başgelen – Ö. Çapar, İstanbul, 2001.

• Referencing chapters in edited works:

Atila – Gürler 2010

C. Atila – B. Gürler, “Bergama Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Cam Eserleri”, *Metropolis İonia II Yolların Kesiştiği Yer Recep Meriç İçin Yazılar / The Land of the Crossroads Essays in Honour of Recep Meriç*, Eds. S. Aybek – A. K. Öz, İstanbul, 2010, 47-53.

• Articles in periodicals or periodic series:

Başaran 1990

S. Başaran, “1988 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı*, vol. 2, Ankara, 1990, 107-123.

Kaya 2009

M. A. Kaya, “Anadolu'da Roma Egemenliği (İÖ 205-25)”, *Doğu Batı Dergisi* 49, Ankara, 2009, 195-234.

Murat 2003

L. Murat, “Ammihanta Ritüelinde Hastalıklar ve Tedavi Yöntemleri”, *Archivum Anatolicum* 4/2, 2003, 89-109.

Şimşek – Duman 2007

C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia'da Bulunan Ampullalar”, *Olba* XV, 2007, 73-101.

• Referencing unpublished dissertations:

Söğüt 1998

B. Söğüt, *Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, Selçuk University, Institute of Social Sciences, unpublished PhD dissertation, Konya, 1998.

Erön 2007

A. Erön, *Anadolu'da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler*, Adnan Menderes University, Institute of Social Sciences, unpublished master's dissertation, Aydın, 2007.

• Referencing ancient sources:

Citations from ancient sources must be given within parentheses within the text – not in the footnote: (Pliny, *nat. his.* V.105), (Strabo, XII.8.16). Terms or short sentences in ancient languages cited within the text or footnotes must be given in italics. Ancient sources must be abbreviated according to the standards of *Der Neue Pauly*.

- 16.** In case multiple sources of an author published in the same year are to be cited in the footnote or bibliography, they must be disambiguated by adding a small case letter in alphabetical order after the year (e.g. Şimşek 2002a, 3; Şimşek 2002b, 231).
- 17.** Manuscripts must be submitted via <https://dergipark.org.tr/lycus>; yet, in case of difficulties, manuscript may be submitted to the lycus@pau.edu.tr e-mail address.

Lamos Vadisi'nden Üç Taş Köprü

Three Stone Bridges from Lamos Valley

İlkay GÖÇMEN*

Öz

Kilikia Bölgesi Anadolu'nun güneyinde konumlanmaktadır. Bölge, antik dönemde topografik yapısına bağlı olarak Kilikia Pedias (=Ovalık Kilikia) ve Kilikia Trakheia (=Dağlık Kilikia) şeklinde iki ayrı bölümde değerlendirilmektedir. Kilikia Trakheia'daki Lamos Nehri (=Limonlu) üzerinde ikisi çok kemerli ve biri tek kemerli olmak üzere toplam üç adet taşköprü tespit edilmiştir. Bu yapılardan çok kemerli Yeniuyurt ve Eşek Köprüsü'nün erken inşası Roma Dönemi ile ilişkilendirilmektedir. Buna karşın, tek kemerli Sömek Köprüsü geç dönemlerde belirlenen bazı özellikler sergilemektedir.

Bu çalışmanın amacı, burada Lamos Vadisi Köprüleri olarak isimlendirilen üç taş köprüyü incelemek ve tarihlenmesi için yeni tespitler ortaya koymaktır. Bunun yanında geç dönem özellikleri gösteren Sömek Köprüsü'ne yönelik yapılan tespitler ile Roma Dönemi ve geç dönem örnekleri arasındaki farklılıkların anlaşılması amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda yapılan değerlendirmelerde mimari özellikler, analogi, arkeolojik veriler ve bölgenin tarihsel süreci dikkate alınmıştır. Bu tespitlere bağlı olarak, Yeniuyurt ve Eşek Köprüsü için MS 2. yüzyıl önerilmiştir. Buna karşın, Sömek Köprüsü Osmanlı Dönemi ile ilişkilendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kilikia Bölgesi, Lamos Vadisi, Roma Dönemi, Taş Köprü, Kemer, Septimius Severus.

Abstract

Kilikia Region, located in the south of Anatolia, is evaluated in two separate sections as Kilikia Pedias (=Ovalık Kilikia) and Kilikia Tracheia (=Dağlık Kilikia), depending on its topographic structure in ancient times. A total of three stone bridges, two with multiple arches and one with a single arch, were identified on the Lamos River (=Limonlu) in Kilikia Tracheia. The early construction of the multi-arched Yeniuyurt and Eşek Bridges is attributed to the Roman period. On the other hand, the single-arched Sömek Bridge exhibits some features that become evident in the later period.

The aim of this study is to examine the three stone bridges named as Lamos Valley Bridges here and to evaluate new findings for their dating. In addition, it is aimed to understand the differences between the Roman period and late period examples with the determinations made for the Sömek Bridge, which shows late period characteristics. In the evaluations made for these purposes, architectural features, analogy, archaeological data and the historical process of the region were taken into account. Based on these determinations, the 2nd century AD is suggested for the Yeniuyurt and Eşek Bridges. On the other hand, Sömek Bridge is attributed to the Ottoman period.

Keywords: Kilikia Region, Lamos Valley, Roman Period, Stone Bridge, Arch, Septimius Severus.

* Dr., Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, Mersin.
☎ 0000-0002-8741-5545 | ilkaygocmen2@gmail.com

Giriş

Doğuda Alexandria Kat Isson'a (=İskenderun) kadar uzanan Kilikia Bölgesi için Amanos Dağları doğal sınır oluşturmaktadır¹. Bölgenin batı sınırı ise Korakesion'a (=Alanya) kadar uzanmaktadır. Sınırları verilen bu geniş coğrafya, antik dönemde Kilikia Bölgesi adıyla anılmaktadır (Fig. 1). Coğrafyacı Strabon (XIV.5.3; XVI.5.19; XIV.5.1) bölgeyi coğrafi yapısına bağlı olarak Dağlık (=Kilikia Trakheia) ve Ovalık (=Kilikia Pedias) olmak üzere iki ayrı bölümde değerlendirmiştir. Dağlık ve Ovalık kesim arasında Lamos Nehri ya da Soloi Pompeiopolis kenti sınır teşkil etmektedir². Bölgeyi kuzeyde Toroslar, güneyde ise Akdeniz sınırlandırmaktadır.

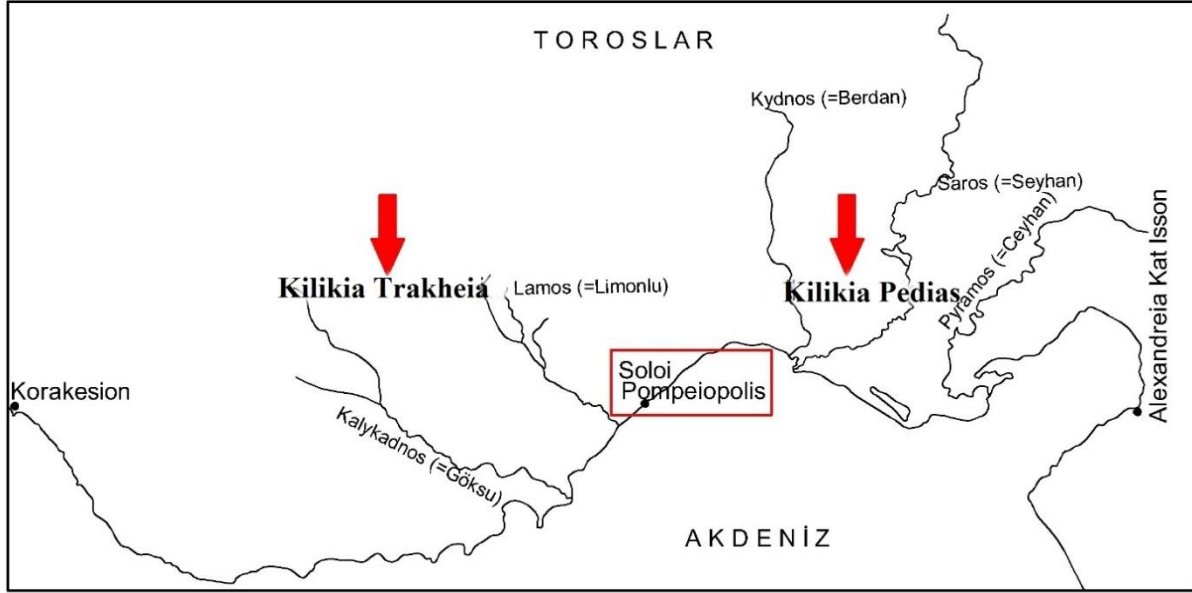

Fig. 1. Kilikia Bölgesi haritası

Kilikia Trakheia sınırları içerisinde yer alan Mersin'e bağlı Erdemli İlçesi'nin yaklaşık 25 km kuzeybatısında Yeniuyurt ve yaklaşık 23 km kuzeybatısında Esenpınar mahalleri konumlanmaktadır. Bu iki kırsal yerleşimin arasından kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda Lamos Vadisi uzanmaktadır. Mergin Vadisi olarak isimlendirilen bir diğer vadi kuzeybatıdan gelerek Yeniuyurt'un biraz güneyinde Lamos ile birleşmektedir. Her iki vadi içerisinden ilerleyen akarsular, Esenpınar yakınlarında birleşmekte ve ardından tek bir koldan ilerlemektedir. Birleşen akarsular günümüzde Limonlu Nehri olarak isimlendirilirken, aynı akarsu antik dönemde Lamos olarak adlandırılmaktadır³.

Lamos ve Mergin vadileri üzerinde ikisi çok kemerli ve biri tek kemerli olmak üzere üç ayrı taşköprü tespit edilmiştir. Bu köprülerden Yeniuyurt ve Sömek Köprüsü Lamos Vadisi; Eşek Köprüsü ise Mergin Vadisi içerisinden yol bağlantısı sağlamaktadır (Fig. 2).

"Yeniuyurt Köprüsü" olarak adlandırılan yapı, Yeniuyurt Mahallesi'nin 2,5 km güneyinde konumlanmakta olup, Roma Dönemi'ne atfedilen nitelikler göstermektedir. Yerel halk tarafından "Eşek Köprüsü" olarak anılan ikinci köprü de

¹ Erzen 1940, 4.

² Strabon tarafından Dağlık ve Ovalık Kilikia şeklinde iki ayrı isimle anılan bölgeyi ayıran sınır konusunda bir belirsizlik söz konusudur. Aktarımlardan ilkinde Dağlık ve Ovalık Kilikia arasındaki sınır Lamos Nehri olarak gösterilirken, bir başka aktarımda bu sınır Soloi/Pompeiopolis olarak verilmektedir. Bkz. Durukan 2004, 40.

³ Hild – Hellenkemper 1990, 330.

benzer biçimde Roma Dönemi ile ilişkilendirilmektedir. Lamos Vadisi'ndeki üçüncü köprü, Sömek Mahallesi yakınlarında konumlanmakta olup, "Sömek ya da Efrenk Köprüsü" olarak isimlendirilmektedir. Bu köprü, çalışma içerisinde yer alan diğer iki örneğin aksine sergilediği özellikler esas alınarak geç dönemler ile ilişkilendirilmiştir.

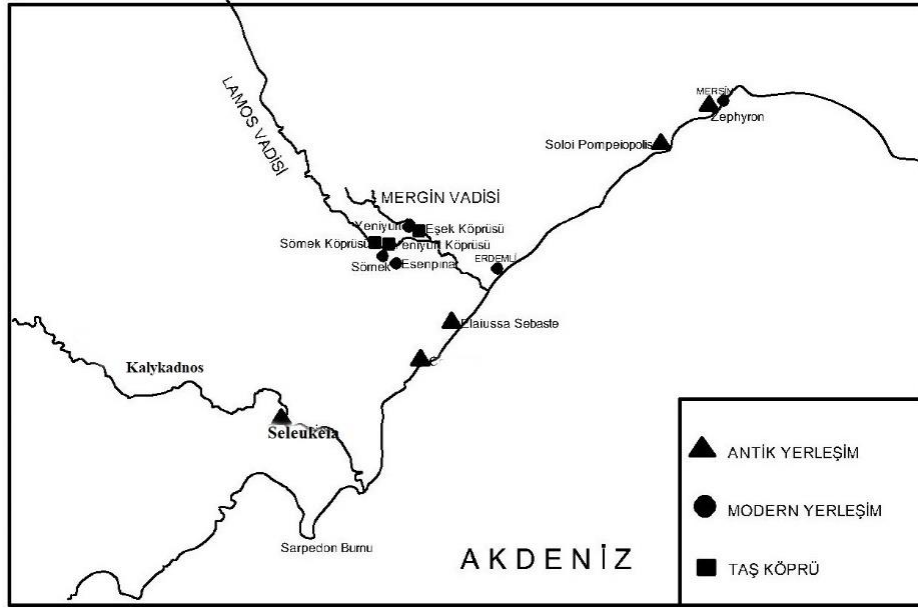

Fig. 2. Yeni yurt, Eşek ve Sömek köprülerinin konumlarını gösteren harita

Bu makaleye konu olan Yeni yurt⁴ ve Sömek Köprüleri⁵, daha önce yapılan çalışmalarda da ele alınmıştır. Ancak, bu iki köprüye yönelik yapılan değerlendirmeler yapının tarihlenmesinden ziyade genel tanımlarını içermektedir. İlk olarak burada ele alınacak olan Eşek Köprüsü ise 2015 yılında Roma Dönemi köprüsü olarak tescil edilmiştir.

Yeni yurt Köprüsü⁶

Koordinat: 36°61'57 K – 34°10'19 D

İki kemer açıklığından oluşan Yeni yurt Köprüsü, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanmaktadır. Tabliye uzunluğu 22,50 m olarak ölçülen köprü'nün, tabliye genişliği 3,02 m'dir (Fig. 3). Yapının her iki kemeri de yarım daire biçiminde tasarlanmış basık kemer formunu yansıtmaktadır. Ebatları 1,75 m x 0,55 m, 1,16 m x 0,55 m ve 0,96 m x 0,51 m aralığında değişiklik gösteren kireçtaşından dikdörtgen büyük blok taşların kullanıldığı yapı, *opus quadratum* tekniğini yansıtmaktadır ve derz aralarında harç kullanılmadığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte yapının her iki girişinde de köprü'nün yola bağlandığı bölümlerde moloz taşlarla oluşturulmuş bazı kısımlar mevcuttur (Fig. 4).

Memba cephesinden yani suyun geliş yönünden köprüye bakıldığında⁷, kuzeybatı tarafta yüksekçe bir anakaya üzerinde yaklaşık 3 m uzunluğunda bir tempan duvarı uzanımıyla köprü başlamaktadır. Bu duvarın ardından yapının kuzeybatısındaki ilk

⁴ Yeni yurt Köprüsü için bkz. Sayar 1996, 56-57; Şahin-Öztepe 2001, 17.

⁵ Sömek Köprüsü için bkz. Zoroğlu 1988, 395-396.

⁶ Yeni yurt Köprüsü ile ilgili daha önce yapılan değerlendirmeler için bkz. Sayar 1996, 55-76; Şahin-Öztepe 2001, 12-18.

⁷ Aksi belirtilmedikçe tanımlamalar memba cephesi esas alınarak gerçekleştirilecektir. Köprü'nün görselleri ve çizimi de aksi belirtilmedikçe memba cephesine aittir.

açıklık gelmektedir. Bu ilk kemer 6,32 m'lik bir açıklığı geçmekle birlikte kemer yüksekliği 6,41 m olarak ölçülmüştür.

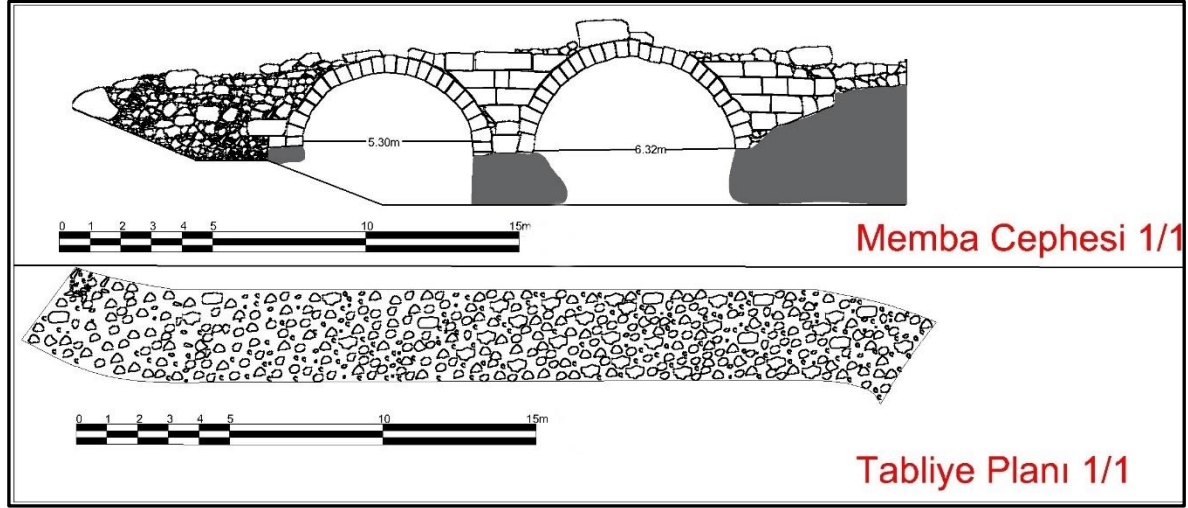

Fig. 3. Yeniyurt Köprüsü'nün memba cephesi ve plan çizimi

İlk kemer ile güneydoğudaki ikinci kemer arasında 1,67 m uzunluğundaki köprü ayağı veya payanda uzanmaktadır. Söz konusu ayak, 1,70 m yüksekliğinde bir anakaya oluşumundan ibarettir ve her iki kemer de bu anakaya zemine oturtulmuştur. Ayağın ardından 5,25 m'lik açıklık ve 5,65 m'lik yüksekliği ile ikinci kemer gelmektedir. Her iki kemerinde oturtulduğu anakayadan köprü ayağı kuzey yönde çıkıntı yapmakta ve iki kemer arasında bir tür doğal selyaran görevi görmektedir (Fig. 5). Her iki açıklığın da kemer alnını oluşturan taşlar, radyal yani ışınal bir dağılım göstermektedir. Kemer alnı kalınlığı ise 0,50 m olarak ölçülmüştür. İkinci kemerin ardından yaklaşık 4,80 m genişliğinde bir tempan duvarı uzanımı ile köprü sonlanmaktadır. Bu duvar, yapının diğer bölümlerinde kullanılan teknik ve işçilikten farklılık göstermektedir. Tempan duvarının bu bölümünde tamiratlarla ilişkili olarak moloz taş işçiliği kullanılmıştır.

Fig. 4. Yeniyurt Köprüsü'nün memba cephesi

Fig. 5. Köprü ayağından ayrıntı

Yarım daire formunda tasarlanmış ve yükseltilmiş ayak görevi gören anakaya zemin üzerine oturtulmuş köprü kemerlerinin hemen üzerinden tabliye yani köprü'nün üzerindeki yol döşemesi uzanmaktadır. Köprü tabliyesinin zemini orijinal olup, moloz taşlar kullanılarak döşenmiştir. Ayrıca tabliye, yolun aksına uydurulmak adına hem kuzeybatıda hem de güneydoğu girişte kıvrım oluşturacak biçimde tasarlanmıştır. Son olarak, köprü'nün mansap cephesi de aynı özellikler dikkate alınarak

değerlendirilebilir. Ancak, kemerlerin oturtulduğu anakaya oluşumunun bu yönde selyaran benzeri bir çıkıntı oluşturmadığı görülmektedir.

Eşek Köprüsü (Mergin Vadisi)⁸

Koordinat: 36°62'15 K – 34°13'19 D

Erdemli'ye bağlı Yeni yurt Mahallesi'nin yaklaşık 2 km doğusunda konumlanan Eşek Köprüsü, Mergin Vadisi içerisinde yol bağlantısı sağlamaktadır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan köprü, üç kemer açıklığından meydana gelmektedir. Kemerlerin tamamı yarım daire formunda tasarlanmıştır (Fig. 6).

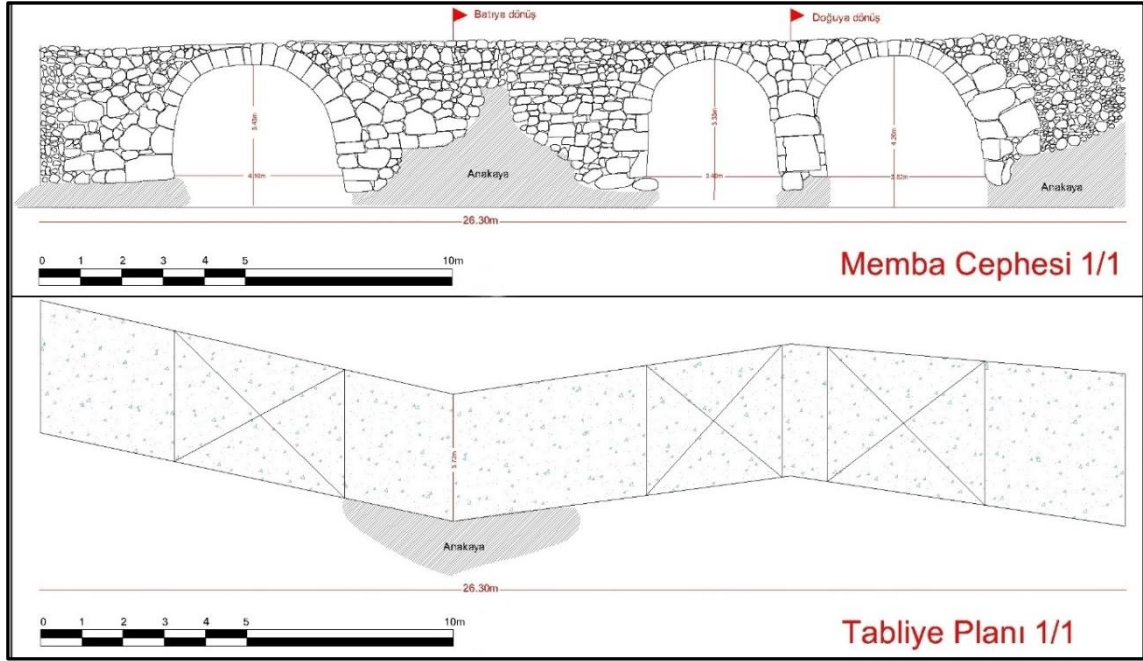

Fig. 6. Eşek Köprüsü'nün memba cephesi ve plan çizimi

Eşek Köprüsü, alışılmış köprülerden farklı bir oluşum sergilemektedir ve arazinin yapısı ile anakaya zemine uydurulmak adına köprü tabliyesinin aksı iki kez kırılmaktadır. Köprü tabliyesi, kuzeybatı yönden başlayarak yaklaşık 8,10 m'lik bir uzanım ile güneydoğuya doğru devam etmektedir. Daha sonra dönüş yapan yaklaşık 8,20 m uzunluğundaki tabliyenin ikinci bölümü, kuzeydoğuya yönelmektedir. Ardından tabliye bir kez daha dönüş yapmakta ve tekrar güneydoğu yönde ilerlemektedir. Bu üçüncü bölümün uzunluğu ise yaklaşık olarak 10 m'dir. Böyle bir yapılanmanın nedeni olasılıkla kemerlerin anakaya zemine oturtulmak ve temel inşasından kaçınılması istenmesi ile açıklanabilir (Fig. 7)⁹. Ele alınan köprüde coğrafyanın da buna imkân vermesi sonucunda, kemerlerin oturtulması adına kayalık zemin takip edilmiş ve bunun sonucunda köprü aksı iki kez kaydırılmış olmalıdır.

⁸ Eşek Köprüsü, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25/03/2015 tarihli ve 4795 sayılı karar gereğince kültür varlığı olarak tescillenmiştir. İlgili karar için bkz. <https://korumakurullari.ktb.gov.tr/Eklenti/40555,mersin-erdemli-yeni-yurt-esenpinar-mah-kayaci-vadisi--me-.pdf?0> (27.06.2021)

⁹ Batardo adı ile anılan uygulama, köprü yapılarının temel inşasında kullanılan bir yöntemdir. Kil ve benzer malzemelerle sıvanmış bir tür ahşap kasanın suyun altında temel inşasında başta Roma Dönemi olmak üzere çeşitli uygarlıklar tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Su altında temel oluşturmak, su yapılarının inşasındaki en zorlu aşama olarak nitelendirilmektedir. Batardo kullanımı konusunda bkz. Kroes 1990, 98-99.

Yarım daire kemer formunu yansıtan köprü kemerleri, yaklaşık olarak eşit açıklık ve yükseklik ölçülerini yansıtmaktadır. Bunun yanında aynı formda tasarlanan kemerlerin birbirine yakın ölçüleri, düz bir tabliye uzanımına neden olmuştur. Tabliyenin toplam uzunluğu 26,30 m, tabliye genişliği ise yaklaşık 3,40 m'dir. Köprüde kullanılan duvar tekniği bağlamında ise iki ayrı düzenleme dikkati çekmektedir. Yapının kuzeybatısında kalan ilk iki açıklık ve güneydoğuda kalan üçüncü açıklığın tonoz içi ve kemer altında düzgün kesilmiş büyük dikdörtgen blok taşlar kullanılırken, tempan duvarlarının özellikle üst bölümlerinde moloz taş işçiliği tercih edilmiştir. Dikdörtgen blok taş kullanımının yoğunlaştığı alanlarda derz aralarında harç uygulanmazken, tempan duvarlarındaki düzensiz moloz taşlar, modern harç kullanılarak bağlanmıştır. Tüm Roma Dönemi köprü örneklerinde olduğu gibi iç çekirdekte de harç kullanılmış olmalıdır. Ancak, mevcut haliyle yapının iç dolgusu hakkında herhangi bir tespitte bulunabilmek mümkün değildir.

Fig. 7. Eşek Köprüsü'nün memba cephesi

Fig. 8. Kuzeybatıdaki bir ve ikinci kemerler arasındaki selyaran

Memba cephesi esas alındığında¹⁰ kuzeybatı tarafta 3,50 m uzunluğundaki tempan duvarının ardından 3,82 m'lik açıklık ve 4,31 m'lik kemer yüksekliği ölçüleri ile yapının ilk kemeri gelmektedir. Bu kemer yaklaşık 1 m genişliğinde ve üzengi seviyesine kadar yaklaşık 1,80 m yüksekliğindeki bir ayak üzerine oturtulmuştur. Bu ayak üzerinde ilginç bir uygulama söz konusudur. Ayağın tempan duvarını oluşturan büyük blok taşlardan ilk üç sıralık bölüm, üçgen benzeri bir çıkıntı meydana getirmektedir (Fig. 8). Öyle anlaşılıyor ki, su debisi düşük bir akarsu üzerinde ayrı bir bölüm olarak selyaran inşa etmek yerine, büyük bloklar şeklindeki yapı taşlarının farklı yontulması sonucunda basit bir selyaran tasarlanmıştır. Bu oluşumdan itibaren tempan duvarının üst bölümleri, yapının geçirdiği tamiratlarla ilişkili olarak moloz taşlar kullanılarak tamamlanmıştır.

İlk kemer boyunca tabliyenin aksı güneydoğuya yönelmektedir ve ikinci kemer boyunca kuzeydoğu yönde hafifçe dönüş yapmaktadır. İlk kemerin oturtulduğu yükseltilmiş köprü ayağının ardından birincisi ile aynı özellikleri sergileyen ikinci açıklık gelmektedir. Bu kemer 3,54 m'lik bir açıklığı geçmektedir ve 3,83 m yüksekliğindedir. Bu ikinci açıklıkta gözlemlenen tek farklılık ise tonoz içinde olasılıkla ahşap kemer kalıbının oturtulması için tasarlanmış hatıl deliklerinin bulunmasıdır¹¹. Bu hatıl yuvaları tonozun her iki tarafında da simetrik bir biçimde sıralanmıştır ve üçüncü duvar sırasında yer almaktadır (Fig. 9).

¹⁰ Araziye bağlı elverişsiz koşullardan dolayı ele alınan köprü için genel olarak tanım, fotoğraf ve çizimler memba cephesi esas alınarak yapılmıştır. Metin içerisinde aksi belirtilmedikçe aktarımlar memba cephesi dikkate alınarak yapılacaktır.

¹¹ Kemerlerin inşası sırasında ahşap bir kalıbın kullanılması konusunda bkz. Barrow 2013, 35.

İkinci açıklıktan sonra anakaya bir zemin üzerine inşa edilmiş geniş bir tempan duvarı uzantısı gelmektedir. 6,60 m genişlik ve 4,16 m yükseklik ölçüleri ile bu tempan duvarından itibaren köprü tabliyesi bir kez daha güneydoğuya yönelmektedir.

İki ve üçüncü kemerler arasında uzanan tabliyede, köprü aksındaki kırılma belirginleşmektedir. Anakaya üzerine inşa edilen tempan duvarından sonra köprünün üçüncü kemeri gelmektedir. Üçüncü kemer tasarım ve işçilik bakımından diğer iki açıklık ile benzer özellikler göstermektedir. Ancak, 4,10 m'lik açıklığı ve 3,43 m'lik yüksekliği ile bu kemerin diğer iki kemere göre nispeten daha geniş tutulduğu anlaşılmaktadır. Yapının bu son kemerinin ardından yaklaşık 3 m'lik bir tempan duvarı uzanımı ile köprü sonlanmaktadır (Fig. 10).

Fig. 9. Tonz içi ve hatıl deliklerinden ayrıntı

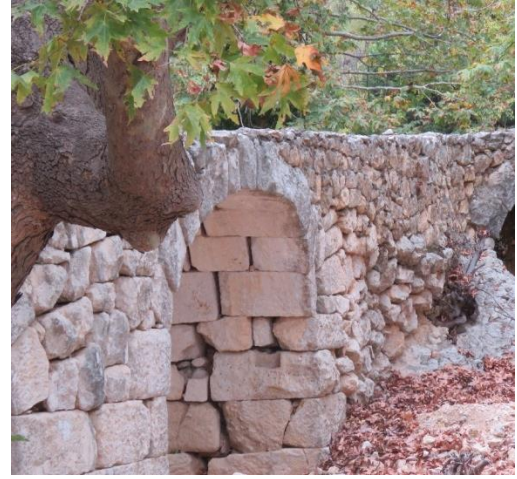

Fig. 10. Memba cephesindeki üçüncü kemerden ayrıntı

İlk kez bu çalışmada kapsamlı bir biçimde ele alınan Eşek Köprüsü'nün ilk iki kemeri ile birlikte bu kemerlerin üzerine oturtulduğu yükseltilmiş köprü ayağının ilk üç sıralık bölümü, orta büyüklükte blok taşlar kullanılarak inşa edilmiştir. Bunun yanında, aynı özellik üçüncü kemerde de izlenmektedir. Bir başka ifadeyle, kemer alını ve tonoz içleri ile birlikte köprü ayağının alt sıraları *opus quadratum* tekniğini yansıtmaktadır. Buna karşın, tempan duvarlarının üst bölümlerinde kısmen *polygonal* ve ağırlıklı olarak moloz taş işçiliği uygulanmıştır. Blok taş kullanımının yoğunlaştığı alanlarda harç kullanılmamış olması, buna karşın moloz taşlar arasında harç uygulanması yapının geçirdiği onarımlar ile ilişkili olmalıdır.

Sömek/ Efrenk Köprüsü¹²

Koordinat: 36°61'06 K – 34°08'01 D

Mersin'e bağlı Silifke İlçesi'nin yaklaşık 35 km kuzeydoğusundaki Sömek Mahallesi yakınlarında "Efrenk Köprüsü" olarak adlandırılan tek kemerli bir köprü konumlanmaktadır. Köprü, Sömek'in yaklaşık 2-2,5 km kuzeyinden geçen Lamos Nehri'nin geçtiği derin bir vadi içerisinde yol bağlantısı sağlamaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan yapı, daha önce değerlendirilen Yeniyurt Köprüsü'nün de birkaç kilometre batısında yer almaktadır.

Tabliye uzunluğu 22,50 m olan Efrenk Köprüsü'nün tabliye genişliği 3,05 m'dir (Fig. 11). Yapının tek kemeri yarım daire ile sivri kemer arasında bir form sergilemektedir. Öyle ki, kemer tam bir yarım daire formu göstermemektedir. Bununla birlikte kemerin tepe noktası hafifçe sivriltilmiştir (Fig. 12). Bu özelliğin Osmanlı Dönemi'nde

¹² Sömek Köprüsü, daha önce Levent Zoroğlu tarafından yayınlanmıştır. Bkz. Zoroğlu 1998, 393-406.

kullanıldığı ve söz konusu formun *parabol* kemer olarak isimlendirildiği bilinmektedir¹³.

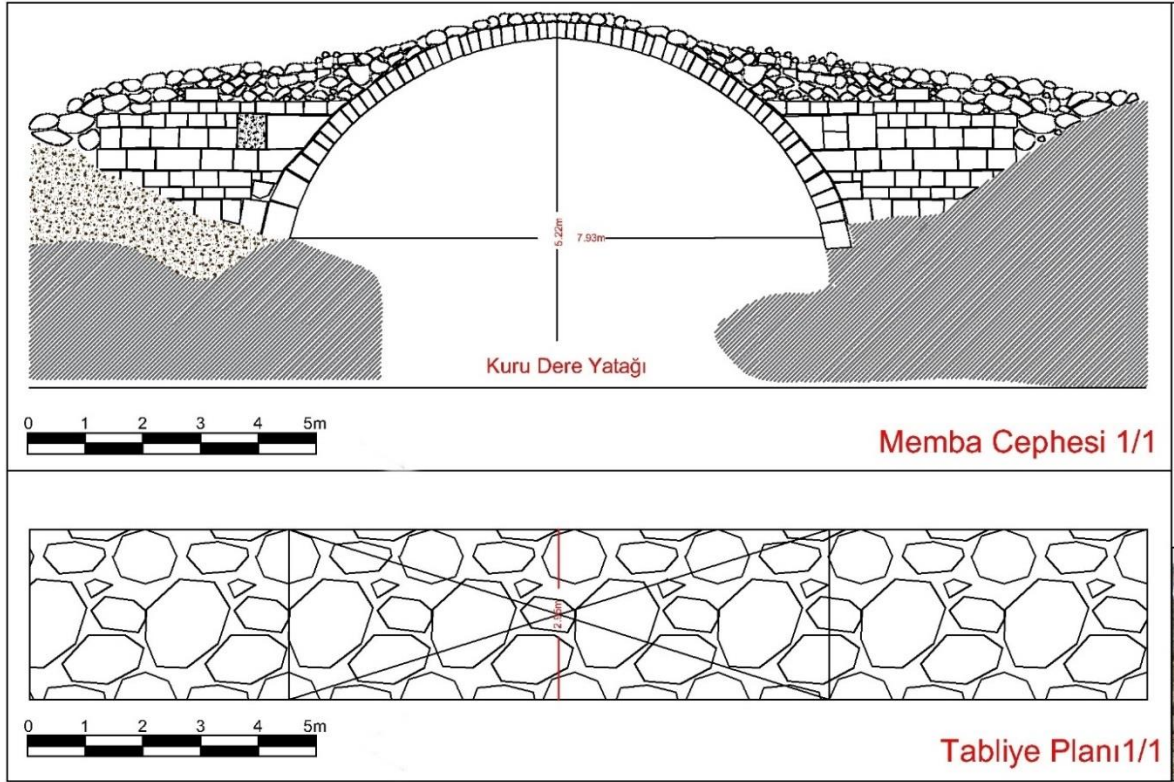

Fig. 11. Sömek Köprüsü'nün memba cephesi ve plan çizimi

Kemer formundaki farklı uygulamanın yanında kemer alnını oluşturan taşların radyal bir düzenleme içermiyor olması da dikkate değer bir özelliktir. Radyal düzenleme yerine bu taşlar düzgün kesilmiş dikdörtgen bloklar şeklindedir. Köprü'nün her iki yöndeki başlangıç bölümlerinde yol, düşük kottan başlayıp, kemerin tepe noktasına doğru hafif bir meyille yükselmektedir. Bir diğer ifadeyle köprü'nün tasarımında *harpušta*¹⁴ uygulaması belirginleşmektedir.

Günümüzde kullanım dışı kalan köprü'nün tek kemeri 9,36 m'lik bir açıklığı geçmektedir ve kemerin yüksekliği 5,22 m olarak ölçülmüştür.

Memba cephesinden yapıya bakıldığında kuzeyden gelerek köprüye bağlanan yol, yaklaşık 1,50 m yüksekliğinde bir anakaya üzerine oturtulmuş köprü kemerine ulaşmaktadır. Aynı şekilde güney yönde de yapının kemeri, 1,90 m yüksekliğindeki bir anakaya üzerine oturtulmuştur. Köprü'nün gerek tonoz içlerinde gerekse de tempan duvarlarında küçük blok taşlar kullanıldığı görülmektedir. Fakat özellikle güney tarafta tonoz içindeki ilk birkaç sıralık bölümde kullanılan taşlar büyük bloklar şeklindedir (Fig. 14). Bu uygulama ile muhtemelen ayakların sağlam olması amaçlanmıştır. Bu amaçla büyük blok taşların civardaki antik dönem yapılarından alınmış olması da muhtemeldir. Zira köprüye bağlanan yolun geçtiği vadi yamacında sur kalıntıları ve bir asker kabartmasının bulunması, buradaki antik dönem

¹³ *Parabol* kemerin kullanımı hakkında ayrıca bkz. Çeçen 2002, 252; Uçar – Şakar 2011, 38.

¹⁴ Farsça'da kullanılan bu sözcüğün '*har*' =eşek ve '*pušta*' =sırt sözcüklerinin birleşiminden meydana geldiği bilinmektedir. Sözcük köprü mimarisi terminolojisinde ise tabliyede belirginleşen eğimi nitelemek için kullanılmaktadır. Bkz. Çulpan 2002, 109.

yerleşimini kanıtlar niteliktedir¹⁵. Ayrıca yapının tamamında kullanılan taşların derz aralarında yoğun harç uygulandığı gözlemlenmektedir.

Fig. 12. Sömek Köprüsü'nün memba cephesi

Fig. 13. Köprü tabliyesinin güneyden görünümü

Fig. 14. Sömek Köprüsü'nün tonoz içinden ayrıntı

Kemerin tepe noktasında belirginleşen eğim, köprü tabliyesi üzerinden de takip edilebilmektedir. Moloz taşlar kullanılarak döşenen tabliyenin parapetleri ise günümüze ulaşamamıştır (Fig. 13).

Genel Değerlendirme

Makalede ele alınan ve birbirine yakın mesafelerde konumlanan Yeniyurt ile Eşek köprülerinin tarihlere ölçütleri benzerdir. Bu bağlamda her iki yapının da kemerleri, Roma Dönemi köprü örneklerinde olduğu gibi kendi içerisinde açıklık ve yükseklik ölçüleri bakımından tutarlılık göstermektedir. Dahası bu özelliğin uygulanması sonucunda, köprü tabliyesinin hem Roma örneklerinde hem de bu iki köprüde düz bir uzanım gösterdiği anlaşılmaktadır. Tabliyenin düz uzanım göstermesi ise köprü cephesine dikdörtgen bir görünüm kazandırmaktadır¹⁶. Bunun yanında köprü tabliyesinin kemer sırtının hemen üzerinden ilerlemesi de bir başka Roma Dönemi

¹⁵ Zoroğlu 1988, 395-396.

¹⁶ Dönem köprülerinin dikdörtgen cephe formu yansıtması hususunda bkz. Tunç 1978, 158; Gençer – Turan 2017, 194.

özelliği olarak nitelendirilebilir¹⁷. Anadolu’da 11. yüzyıl sonrasında inşa edilen köprü örneklerinin aksine¹⁸ kemer alınının tempan duvarlarına göre içeride tutulmamış olması da Roma Dönemi özelliği olarak ele alınabilir. Daha net ifade edilecek olursa, her iki yapıda da tempan duvarları ile kemer alını oluşturulan bölümler aynı düzlemde uzanmaktadır.

Roma Dönemi ile ilişkilendirilen bir başka özellik ise kemer alını meydana getiren taşların radyal ve/veya kama biçimindeki düzenlemesidir¹⁹. Ele alınan her iki yapıda da bu nitelik belirgindir. Yeniyurt Köprüsü’nün genelinde Eşek Köprüsü’nün ise özellikle tempan duvarlarının alt bölümleri ile kemer ve tonoz içlerindeki duvar örgüsünün Vitruvius (VIII.5) tarafından da tanımlanan *opus quadratum* tekniğini yansıması da dönem özellikleri ile uyumludur²⁰. Fakat her iki köprünün de bazı bölümlerinde gözlemlenen moloz taş işçiliği, Roma Dönemi özellikleri ile örtüşmemektedir. Zira moloz taş işçiliği, bölgede Anamur-Ala Köprü, Mut-Hocantı ve Mut-Yapıntı köprüleri üzerinde belirgindir. Bu örnekler ise Selçuklu veya Beylikler Dönemi ile ilişkilendirilmektedir²¹. Bu durum, her iki yapının da ilk inşanın ardından geçirdiği onarımlar ile ilişkilendirilebilir.

Yeniyurt ve Eşek Köprüleri’nde belirginleşen en önemli özellik ise yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulmuş olan yarım daire formunda tasarlanmış kemerlerdir. Bu form dönem örnekleri ile genel anlamda benzerlik göstermektedir ancak detaylar bağlamında bazı farklılıklar söz konusudur.

Roma Dönemi köprülerinin genelinde yarım daire formunda tasarlanmış basık kemer yani beşik kemer kullanımı yaygındır²². Bunun yanında İspanya’daki Alcantara Köprüsü’nde olduğu gibi nadir de olsa dairesel kemer kullanımı söz konusudur²³. Ancak, burada değerlendirilen köprülerin her ikisinde de kemerler yarım daire formunu yansıtırsa da bu kemerlerin yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulduğu gözlemlenmektedir.

Kemer formu bağlamında Roma Dönemi köprü örnekleri ile özdeşleştirilen yarım daire kemerin bazı kıstasları olduğu bilinmektedir. Bu noktada yarım daire kemer formunda aranan temel nitelik, ½’lik oranlamadır²⁴. Yani yarım daire formunun elde edilebilmesi için kemer yüksekliği, geçilen açıklığın yarısına denk olmalıdır. Bu noktada Yeniyurt Köprüsü’nün iki kemeri ortalama 2 m yüksekliğindeki anakaya zemin üzerinden yükselmektedir. Eşek Köprüsü’nde ise kemerler, 1,80 m yüksekliğindeki ayak ve anakaya yükseltisi üzerine oturtulmuştur.

Yeniyurt ve Eşek Köprüsü’nün kemerleri yarım daire formunda tasarlanmıştır. Ancak, detaylardaki farklılıktan dolayı bu kemerler için “yarım daire kemer” yerine “yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulmuş yarım daire kemer” şeklinde bir tanım kullanmak daha doğru olacaktır. Bu noktada dönem örnekleri dikkate alındığında, bu iki köprünün kemerlerinin yükseklik ve açıklık ölçüleri Roma Dönemi genelinde standartlaşan ½’lik oranlamayı karşılamamaktadır. Bu farklılığın nedeni ise ele

¹⁷ Tyrrell 1911, 24; O’Connor 1993, 163, 166; Staccioli 2003, 111-113; Wheeler 2004, 146; Strickland 2010, 24; Gençer – Turan 2017, 192.

¹⁸ Tanyeli 2000, 15; Cevahir – Bağbancı 2019, 54.

¹⁹ Bu özelliğin Roma Dönemi köprülerindeki kullanımı konusunda bkz. Briegleb 1971, 260; O’Connor 1993, 166; Galliazzo 1995, 36. Roma öncesi örneklerde radyal kemer alını taşları kullanımı hususunda bkz. Boyd 1978, 93.

²⁰ O’Connor 1993, 166.

²¹ Göçmen 2021, 215, 222, 240.

²² Kemer yüksekliğinin geçilen açıklığın ½’si olarak tasarlanması ve bu niteliğin Roma Dönemi köprü örneklerinde kullanımı konusunda bkz. Gazzola1963b, 33; O’Connor 1993, 163-164; O’Connor 2010, 25; Bayer 2012, 10.

²³ O’Connor 2010, 25.

²⁴ Gazzola1963b, 33; O’Connor 1993, 163-164; Bayer 2012, 10; Alcayde v.d. 2019, 1243-1244.

alınan köprülerin yarım daire kemer formunun farklı bir varyasyonu kullanılarak tasarlanmış olması ile açıklanabilir. Böyle bir uygulamanın gerekçesi ise Roma'nın belli bir döneminde köprü mimarisinde benimsenen bir özellik olması ve topografik yapının bu uygulamayı zorunlu kılması olmalıdır. Yapılan değerlendirmelerden hareketle, yükseltilmiş ayakların Roma Dönemi örnekleri içerisinde özellikle MS 2. yüzyıl itibariyle kullanımda olduğu söylenebilir.

Hem Yeniyurt hem de Eşek Köprüsü üzerinde yazıt veya mimari süsleme gibi tarihlendirmeyi kolaylaştıracak unsurlara rastlanmamıştır. Bu noktada doğrudan yapı üzerinde olmasa da Yeniyurt Köprüsü'nün yaklaşık 100 m kuzeybatısında iki ayrı anakaya üzerine kazınmış Grekçe iki yazıt mevcuttur. Oldukça aşınmış olan bu yazıtlardan ilki, üç satırdan meydana gelmekte ve bazı harfleri okunabilmektedir: [OIP²⁵]/ [PRE] [IR]/ [KOK²⁶M...²⁷]. Üç satırdan oluşan ve anakaya üzerine kazınmış ikinci yazıt ise ilkinin yakın bir noktada yer almaktadır ve şu harfleri içermektedir: [OR]/ [PRE]/ [KO...IR]. Ayrıca köprünün yaklaşık 50 m güneyinde, yine anakaya üzerine kazınmış daire biçiminde iki sembol mevcuttur.

Hem Yeniyurt Köprüsü hem de söz konusu yazıt, daha önce M. H. Sayar tarafından ele alınmış ve yazıtta geçen [OR] şeklindeki kısaltmanın 'sınır' şeklinde anlamlandırabileceği önerilmiştir. Yazıtın yanında köprüyü de değerlendiren Sayar, söz konusu yapı için genel olarak Roma Dönemi tanımlaması yapmaktadır²⁸. Bunun yanında yazıtın harf karakterlerinden hareketle, söz konusu yazıtın MS 2. yüzyıl ve sonrasına ait olabileceği önerilebilir.

Yakın çevresinde yazıt içeren Yeniyurt Köprüsü özelinde yapılan analogik değerlendirmeler, yeni tespitlerde bulunmaya imkân vermektedir. Bu bağlamda Yugoslavya'daki Cinque Köprüsü²⁹ ile Libya sınırlarında tespit edilen Dell'Uadi Ziuana Köprüsü³⁰ burada değerlendirilen yapı ile tipolojik açıdan benzerdir. Bunun yanında Roma yakınlarındaki Santa Marinella'da konumlanan Apollo Köprüsü, Syria'daki Afrin Köprüsü, Gaziantep'deki Araban Çayı üzerinde bulunan köprü ve Cendere Köprüsü de³¹ söz konusu yapı ile yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulmuş kemerler bağlamında benzerlik göstermektedir. Üstelik bu köprülerin tamamının ilk inşası, MS 2. yüzyıl hatta daha spesifik olarak Septimius Severus ile onun oğulları Geta ve Caracalla dönemleri ile ilişkilendirilmektedir. Karşılaştırılan bu örneklerde olduğu gibi Yeniyurt Köprüsü'nde de yükseltilmiş ayaklar söz konusudur. Ancak, Yeniyurt örneğinde yükseltilmiş ayak işlevini anakaya zemin yerine getirmektedir.

Tıpkı Yeniyurt Köprüsü gibi Eşek Köprüsü de yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulmuş kemerler içermektedir. Bu köprü analogik açıdan incelendiğinde, kemerlerin Roma ve Bizans Dönemi örneklerine benzer biçimde yarım daire formunda tasarlandığı görülmektedir. Bununla birlikte dönem örneklerinin aksine, kemerlerin her iki tarafta da düzleştirilmiş ve yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulduğu gözlemlenmektedir.

Eşek Köprüsü ile tipolojik açıdan benzerlik gösteren birkaç köprü örneği ön plana çıkarılabilir. Bunlar; Suriye sınırları içerisindeki Afrin Köprüsü, Tyrus'daki Abu-el

²⁵ Başlangıçtaki iki harf net olarak okunabilmektedir ancak üçüncü harf tahribattan dolayı net okunamamaktadır. Her ne kadar aşınmış olsa da üçüncü harfin 'P' harfi olabileceği düşünülmektedir.

²⁶ Yüzeyde meydana gelen aşınmadan kaynaklı olarak bu harfin de tahrip olduğu görülmekte ve okunamamaktadır.

²⁷ Yunanca olarak kazınmış yazıtın harf yüksekliği 17 cm, genişliği 9 cm ve harf aralığı 6 cm'dir.

²⁸ Sayar 1996, 56.

²⁹ Galliazzo 1995, 152-153.

³⁰ Gazzola 1963b, 183; Galliazzo 1995, 383.

³¹ Galliazzo 1994, 588.

Assuad Nehri Köprüsü³² ve Gaziantep'teki Araban Çayı üzerinden yol bağlantısı sağlayan Hisar veya Karasu Köprüsü³³ şeklinde sıralanabilir. Burada ele alınan örnekte de olduğu gibi bu köprülerin kemerleri, yükseltilmiş ve düzleştirilmiş ayaklar üzerine oturtulmuştur. Bunun yanında Adıyaman'daki Cendere ya da Septimius Severus Köprüsü'nün hafifletme kemeri de yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulmuştur³⁴ ve bu yönüyle ele alınan yapı ile benzerlik göstermektedir.

Mimari özelliklerinin yanında hem Yeniuyurt hem de Eşek Köprüsü'nün birbirlerine yakın konumları, her iki yapının da aynı yol hattının gereksinimlerini karşılamak amacı ile inşa edilmiş olabileceklerini akla getirmektedir. Yanı sıra Yeniuyurt Köprüsü'nün güneyinde bir Roma yoluna ait kalıntıların tespit edildiği bilgisi³⁵, her iki köprünün de inşa tarihini belirlemede dikkate alınabilir. Bu bağlamda Yeniuyurt Köprüsü'nden geçen bir Roma yolunun vadinin eğimli yamacına uydurulduğu ve bu yolun güneydeki Esenpınar'a kadar izlenebildiği ifade edilmektedir³⁶. Dahası bu yolun kıyıda Korykos kentine yöneldiğinden ve yol üzerinde MS 197 yılına tarihlendirilen bir mil taşının varlığından da söz edilmektedir³⁷. İmparator Septimius Severus Dönemi'nde dağlık bölgenin önemli kıyı kentlerinden Elaiussa Sebaste'ye bağlanan bir yolun rotasının değiştirilmiş olması ve bu yolun Korykos'a yönlendirilmiş olduğu bilgisi³⁸, ele alınan iki köprünün ne zaman inşa edilmiş olabilecekleri hakkında fikir vermektedir. Bu verilerle Yeniuyurt ve Eşek Köprüsü'nün Septimius Severus Dönemi'nde İç Anadolu ile Akdeniz kıyılarını birleştiren bu önemli rota üzerinde, yapılan yeni düzenlemeler kapsamında inşa edilmiş oldukları önerilebilir.

Lamos Vadisi üzerinde konumlanan bir diğer köprü Sömek veya Efrenk Köprüsü adı ile anılmaktadır. Yapı, yazıt veya kitabe içermemektedir. Dolayısıyla yapının tarihlendirmesinde mimari özellikler dikkate alınmıştır. Bu noktada, köprünün her iki tarafından da alçaktan başlayan tabliyenin kemer merkezine doğru hafif bir eğimle yükselmesi ve bu düzenlemenin köprü cephesine üçgen benzeri bir görünüm kazandırması dikkate değer bir özelliktir. Bir diğer ifadeyle köprü tabliyesinde *harpušta* olarak tanımlanan uygulama belirginleşmektedir³⁹. Buna karşın, Roma Dönemi köprülerinde *harpušta* uygulamasına yer verilmemektedir ve köprü tabliyesi dümdüz ilerlemektedir. Dahası düz tabliye uzanımı sonucunda Roma örneklerinde köprü cephesi, dikdörtgen bir tasarım sergilemektedir.

Sömek Köprüsü üzerinde görülen eğim yani *harpušta* uygulaması dışında, yapının tonoz içinde ve tempan duvarlarında küçük ebatlı blok taş kullanımı belirgindir. Bunun yanında bu taşların derz aralarında harç uygulanmış olması, erken dönem örnekleri ile örtüşmemektedir. Ayrıca düzgün kesilmiş ve küçük ebatlı blok taş kullanımının Osmanlı köprü mimarisinde yaygın kullanımı söz konusudur⁴⁰. Yapıda

³² Galliazzo 1995, 383-384.

³³ Galliazzo 1995, 405-406.

³⁴ Gazzola 1963a, 173; Tunç 1978, 43; O'Connor 1993, 127; Galliazzo 1995, 390-394.

³⁵ Sayar 1996, 56.

³⁶ Sayar 1996, 56; Şahin-Öztepe 2001, 17.

³⁷ Sayar 1992, 468.

³⁸ İmparator Septimius Severus Dönemi'nde Kilikia Bölgesi'nde bazı yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler içerisinde adı geçen imparatorun, rakibi Pescennius Niger'e destek veren Elaiussa Sebaste'yi cezalandırılması söz konusu yol ve dolayısıyla ele alınan köprüler bağlamında önemlidir. Bu imparator dönemine kadar bir yolun Elaiussa Sebaste'ye ulaştığı fakat kentin cezalandırılmasının ardından, söz konusu yolun Korykos'a yönlendirildiği aktarılmaktadır. Ayrıca bu düzenleme sonucunda, Korykos'un önemi artarken, cezalandırılan Elaiussa Sebaste'nin imtiyazlarını yitirdiği ve giderek küçüldüğü ifade edilmektedir. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Magie 1950, 677; Durukan v.d. 2013, 361-365.

³⁹ Bkz. Çulpan 2002, 109.

⁴⁰ Tanyeli 2000, 15; Cevahir – Bağbancı 2019, 54.

kullanılan kemerin parabol şeklindeki formu, söz konusu köprünün geç dönemdeki inşasını doğrular niteliktedir. Bu formun kullanımının özellikle Osmanlı Dönemi'nde ortaya çıktığı ve yaygınlaştığı bilinmektedir⁴¹.

Sömek Köprüsü'nün konumlandığı alanda, antik dönem kalıntıları yoğunlaştığı için Roma Dönemi'nde de burada bir köprüye gereksinim duyulacağı düşünülebilir. Ancak ne yakın çevrede ne de mevcut köprü üzerinde erken evre ile ilişkilendirilebilecek bir ize rastlanmamıştır. Bu yapı, daha önce yapılan bir çalışmada L. Zoroğlu tarafından ele alınmıştır. Söz konusu çalışmada köprüye bağlanan yolun taşla döşenmiş bir bölümünün tespit edildiğinden bahsedilmektedir. Bunun yanında köprünün inşası, Karamanoğlu Beyliği veya Osmanlı Dönemi ile ilişkilendirilmektedir⁴².

Sonuç

Lamos Nehri üzerinde konumlanan üç köprüden ilki olan Yeniyurt Köprüsü'nün mimari özelliklerinin geneli Roma Dönemi köprü örnekleri ile benzerdir. Bunun yanında kemerlerin yükseltilmiş ayaklar üzerine oturtulmuş olması, yapıyı dönem örneklerinden farklı kılar. Bu nitelikten yola çıkılarak yapılan analogik değerlendirmelerde, Roma ve Roma'ya bağlı eyaletlerde de aynı tasarımı yansıtan örnekler tespit edilmiştir. Karşılaştırılan örnekler, başta Roma yakınlarında olmak üzere Yugoslavya, Libya, Asia Minor ve Syria gibi çeşitli merkezlerde konumlanmaktadır. Dahası benzer özellik gösteren bu örnekler MS 2. yüzyıla tarihlenmektedir. Bunun yanında, Yeniyurt Köprüsü'nün yakınında bulunan yazıtın harf karakterleri de aynı şekilde MS 2. yüzyıla işaret etmektedir. Ayrıca köprüye bağlanan yol üzerinde MS 197 yılına tarihlendirilen bir mil taşının varlığı da köprünün ne zaman inşa edildiğine yönelik fikir vermektedir. Tüm bunlara ek olarak, İmparator Septimius Severus Dönemi'nde bölgede gerçekleştirilen düzenlemeler de köprünün MS 2. yüzyıldaki inşası doğrular niteliktedir.

Yeniyurt Köprüsü ile aynı nitelikleri sergileyen Eşek Köprüsü, Roma Dönemi'ne atfedilen özelliklerin tamamını sergilemektedir. Yeniyurt Köprüsü ile benzer biçimde bu köprünün kemerleri de yükseltilmiş ayaklar üzerinde inşa edilmiştir. Bu noktada her iki köprünün birbirine yakın konumu, köprünün tarihlenmesi hususunda dikkate alınabilir. Dolayısıyla güneyde Yeniyurt Köprüsü'nden geçen yolun yaklaşık 4 km'lik bir mesafe kat ettikten sonra Mergin Vadisi içerisindeki bu ikinci köprüye ulaşmış olduğu düşünülebilir. Dahası Syria ve Asia Minor'deki köprüler üzerinden yapılan analogik değerlendirmeler, Eşek Köprüsü'nün MS 2. yüzyılda inşa edilmiş olabileceğini teyit etmektedir. Bu noktada hem Yeniyurt hem de Eşek Köprüsü'nün Septimius Severus Dönemi'nde aynı yol hattına hizmet etmek amacı ile inşa edildiği önerilebilir.

Lamos Vadisi'nde yer alan üçüncü köprü olan Sömek Köprüsü ise ilk iki örnekten farklı bir tasarım yansıtmaktadır. Gerek köprü tabliyesindeki hafif eğim ve *parabol* kemer tasarımı, gerekse de küçük ebatlı blok taş ve harç kullanımı, bu yapıyı ilk iki köprüden farklı kılmaktadır. Yapıda kullanılan üslup ve mimari özellikler ile genel olarak Türk Dönemi köprü mimarisinde karşılaşılmaktadır. Bu noktada köprü, daha önce yapılan yayında da önerildiği gibi ya Karamanoğlu Beyliği ya da Osmanlı Dönemi ile ilişkilendirilebilir. Ancak, küçük ebatlı ve bitişik derzli blok taş ile *parabol* kemer formu kullanımı Osmanlı Dönemi'nde belirginleşen niteliklerdir. Dolayısıyla Sömek Köprüsü'nün Osmanlı'nın bölgede kontrol sağladığı 16. yüzyıl ile köprü mimarisinde farklı tasarımlara yöneldiği 18. yüzyıl aralığında inşa edildiği önerilebilir.

⁴¹ Çeçen 2002, 252.

⁴² Zoroğlu 1988, 395-396.

KAYNAKÇA

Alcayde v.d. 2019

A. Alcayde – C. Velilla – C. San Antonio Gómez – A. Peña Fernández – A. Pérez-Romero – F. Manzano Agugliaro, “Basket-Handle Arch and its Optimum Symmetry Generation as a Structural Element and Keeping the Aesthetic Point of View”, *Symmetry 11*, Basel, 1243- 1260.

Barrow 2013

H. Barrow, *Roads and Bridges of the Roman Empire*, Çev. F. Ragette, London, 2013.

Bayer 2012

L. Bayer, *Arched Bridges*, University of New Hampshire, Honors Theses and Capstones, Durham, 2012.

Boyd 1978

T. D. Boyd, “The Arch and the Vault in Greek Architecture”, *American Journal of Archaeology 82*, Chicago, 1978, 345- 370.

Briegleb 1971

J. Briegleb, “Die Vorrömischer Steinbrücken des Altertums”, *Technikgeschichte 38*, Berlin, 1971, 255- 260.

Cevahir – Bağbancı 2019

Ç. M. Cevahir – M. B. Bağbancı, “Anadolu ve Balkanlar’da Bulunan Tarihi Taş Köprülerin Yapım Teknikleri ve Malzeme Kullanımı Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi 16*, İstanbul, 2019, 33- 63.

Çeçen 2002

K. Çeçen, “Köprü”, *Türk İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2002, 252- 255.

Çulpan 2002

C. Çulpan, *Türk Taş Köprüleri*, Ankara, 2002.

Hild – Hellenkemper 1990

F. Hild – H. Hellenkemper, *Kilikien und Isaurien TIB V*, Wien, 1990.

Durukan 2004

M. Durukan, “Olba Bölgesi ve Bölgede Kullanılan Polygonal Duvar Tekniği”, *Anadolu/ Anatolia 26*, Ankara, 2004, 39- 63.

Durukan v.d. 2013

M. Durukan – D. Kaplan – E. Aşkın, “Septimius Severus Döneminde Elaiussa Sebaste’nin Duraklaması, Korykos’un Yükselişi”, *OLBA XXI*, İstanbul, 2013, 345- 370.

Erzen 1940

A. Erzen, *Kilikien bis zum Ende der Perserherrschaft*, Leipzig, 1940.

Galliazzo 1994

V. Galliazzo, *I Ponti Romani*, Vol. 1, Canova, 1994.

Galliazzo 1995

V. Galliazzo, *I Ponti Romani*, Vol. 2, Canova, 1995.

Gazzola 1963a

P. Gazzola, *Ponti Romani: Ponte Pietra*, Frenze, 1963.

Gazzola 1963b

P. Gazzola, *Ponti Romani, Contributo ad un Indice Sistematico con Studio Critico Bibliografico*, Firenze, 1963.

Gençer – Turan 2017

F. U. Gençer – M. H. Turan, “The Masonry Techniques of a Historical Bridge in Hypokremnos (İçmeler)”, *Middle East Technical University Journal of the Faculty of Architecture 1*, Ankara, 2017, 187- 207.

Göçmen 2021

İ. Göçmen, *Cilicia Bölgesi Köprüleri*, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin, 2021.

Kroes 1990

R. Kroes, Woodwork in the Foundations of Stone-built Roman Bridges, *Bulletin van de Vereeniging tot Bevordering 65*, Oxford, 1999, 97- 105.

Magie 1950

D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor*, New Jersey, 1950.

O'Connor 1993

C. O'Connor, *Roman Bridges*, Cambridge, 1993.

O'Connor 2010

C. O'Connor, “Bridges”, *The Oxford Encyclopedia of Ancient Greece and Rome*, Ed. M. Gagarin – E. Fantham, New York, 2010, 24- 25.

Sayar 1992

M. H. Sayar, “Antike Strassenverbindungen Kilikiens in der Römischen Kaiserzeit”, *Geographika Historia 17*, Stuttgart, 1992, 452- 473.

Sayar 1996

M. H. Sayar, “Kilikya’da Epigrafi ve Tarihi Coğrafya Araştırmaları”, *XIII Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, Ankara, 1996, 55- 76.

Staccioli 2003

R. A. Staccioli, *The Roads of the Romans*, Los Angeles, 2003.

Strabon

Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası- Geographika XII- XIII- XIV*, Çev. A. Pekman, İstanbul, 2009.

Strickland 2010

M. H. Strickland, *Roman Building Materials, Construction Methods and Architecture: The Identity of an Empire*, South Carelino, 2010.

Şahin-Öztepe 2001

H. Şahin-Öztepe, “Roma Dönemi Köprüleri ve Anadolu Örnekleri”, *İdol 11*, Ankara, 2001, 12- 18.

Tanyeli 2000

G. Tanyeli, “Türkiye Köprüleri”, *Türkiye’nin Köprüleri*, Ed. M. Germen – G. Tanyeli – M. Sözen, İstanbul, 2000, 10- 24.

Tunç 1978

G. Tunç, *Taş Köprülerimiz*, Ankara, 1978.

Tyrrell 1911

H. G. Tyrrell, *History of Bridge Engineering*, London, 1911.

Uçar – Şakar 2011

T. Uçar – G. Şakar, “Kemerlerin Statik Analizi için Basitleştirilmiş Bir Yaklaşım”, *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 24*, İstanbul, 2011, 35- 42.

Vitruvius

Vitruvius, *Mimarlık Tarihi Üzerine On Kitap*, Çev. S. Güven, Ankara, 2005.

Wheeler 2004

M. Wheeler, *Roma Sanatı ve Mimarlığı*, Çev. Z. K. Erdem, İstanbul, 2004.

Zoroğlu 1988

L. Zoroğlu, “Doğu Dağlık Kilikya 1987 Yılı Araştırmaları”, *VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1988, 393- 406.

